

Yttrande över Kontroller vid högskoleprovet – ett lagförslag om åtgärder mot fusk, SOU 2019:37

Sveriges universitets- och högskoleförbund (SUHF) har erbjudits möjlighet att svara på remiss av betänkandet Kontroller vid högskoleprovet – ett lagförslag om åtgärder mot fusk (SOU 2019:37), ert diarienummer U2019/02411/UH. Nedan kommenteras delar av förslaget. Yttrandet har beretts inom SUHF:s expertgrupp för studieadministrativa frågor.

Inledning

Högskoleprovet är ett viktigt instrument för urval bland behöriga sökande till högskoleutbildning. Det behöver finnas flera vägar till högskolestudier. Dock har högskoleprovet blivit starkt ifrågasatt på grund av de avslöjanden och rättsfall som förekommit de senaste åren med anledning av fusk. Särskilt uppmärksammat är avslöjandet om den kriminella liga som systematiserade möjligheten att fuska på högskoleprovet genom att under flera år sälja provresultat till provdeltagare. SUHF ser mycket allvarligt på det som avslöjats och understryker att fusk inom högskolan aldrig kommer att accepteras. Det är därför nödvändigt att rättsvårdande myndigheterna beivrar brottslig verksamhet i de fall det förekommer, att lagstiftare ser över om gällande bestämmelser behöver skärpas, samt att de myndigheter som ansvarar för högskoleprovets genomförande och användning i den samordnade antagningsprocessen till högskoleutbildning i Sverige vidtar kraftfulla åtgärder för att motverka fusk.

Allmänna kommentarer till utredningens förslag

SUHF menar att kraftfulla åtgärder för att motverka fusk är nödvändiga och att det därför är viktigt att även se över om lagstiftningen behöver skärpas. De förslag som har överlämnats till regeringen i detta delbetänkande framstår som kraftfulla. Dock kan det resas invändningar om de etiska, ekonomiska och praktiska konsekvenser som följer av förslaget står i proportion till de effekter som åtgärderna är tänkta att ge.

SUHF är inte helt övertygat om att det kännbara ingreppet i den personliga integriteten som in- och utpasseringskontroller med kroppsvisitering trots allt innebär motsvarar ändamålet att förhindra fusk på högskoleprovet. Det kan anses finnas skäl att göra en fördjupad etikprövning av förslagen och om konsekvenserna för den enskilde provdeltagaren står i proportion till ändamålet.

Vidare reser SUHF frågor om den föreslagna modellen för finansiering av de ökade kostnaderna som uppstår, bland annat eftersom det skulle krävas väktare och särskild kontrollutrustning i provlokalerna, kommer vara tillräcklig. Då kontrollerna är avsedda att skalas upp med tiden kommer kostnaderna att öka. Den höjning av avgiften som föreslås kan snart visa sig vara otillräcklig.

Vidare är SUHF tveksam till tidsplanen eftersom förslagen är omfattande och medför komplicerade processer som kräver samverkan mellan många olika myndigheter. Det framstår inte som realistiskt att de förberedelser som krävs, av Universitets- och högskolerådet (UHR) som ansvarar för högskoleprovet eller av de lärosäten som medverkar som anordnare av provtillfällen, ska hinna bli klara i tid så att kontrollerna kan ske med start till höstterminen 2020.

Det finns i och med de föreslagna åtgärderna även en uppenbar risk att anordnandet av högskoleprovet kan komma att anses så resurskrävande att en effekt blir att det centraliseras till färre orter och lokaler runt om i Sverige vilket skulle leda till minskad tillgänglighet.

Överklagande av beslut att stänga av provdeltagare

SUHF instämmer inte i utredningens förslag att Universitets- och högskolerådets (UHR) beslut att stänga av provdeltagare ska överklagas till allmän förvaltningsdomstol. SUHF anser istället att Överklagandenämnden för högskolan (ÖNH) bör vara den instans där överprövning av studieadministrativa beslut inom högre utbildning sker. Detta gäller även överklaganden av a) UHR:s beslut att återkalla beslut om resultat på högskoleprovet, och b) lärosätenas beslut att återkalla beslut om antagning. SUHF anser att regeringen bör ändra högskoleförordningen (SFS 1993:100, kap. 12) så att överklaganden av sådana beslut ska ställas till ÖNH.

Övriga synpunkter

Utredningens uppdrag har varit begränsat till att föreslå åtgärder mot fusk med hjälp av elektronisk kommunikation. Detta innebär att man inte har beaktat det arbete som görs på lärosätena för att förhindra att provmaterial läcker ut i förväg. SUHF menar att det är viktigt att även detta arbete prioriteras och tilldelas resurser för att insatserna mot fusk på högskoleprovet ska bli effektiva. SUHF anser därför att det finns skäl för regeringen att tillföra ekonomiska resurser dels till Universitets- och högskolerådet, dels till de samverkande lärosätena med anledning av att anordnandet av högskoleprovet de senaste åren har inneburit ökande underskott för verksamheten, i hög grad på grund av de åtgärder som hittills har vidtagits för att motverka fusk.

Det är också angeläget att närmare undersöka om en digitalisering av högskoleprovet kan vara en alternativ väg för att minska fusk eller effektivisera hanteringen. En digitalisering skulle kunna minska antalet personer som hanterar provet i förväg och den pappershantering som krävs idag, vilket i sin tur skulle minska möjligheter till fusk.

Utöver ovan angivna synpunkter hänvisar vi till vad våra medlemmar anför i sina remissvar.

Enligt uppdrag

Marita Hilliges

generalsekreterare